

A REACH DIREKTÍVA ACÉLIPARRA GYAKOROLT HATÁSA 2. RÉSZ

EFFECT OF DIRECTIVES" REACH" ON STEELS PART 2

Hevesiné Kővári Éva

Kulcsszavak: REACH, acélipar, vegyi anyagok, regisztráció

Keywords: REACH, steel industry, chemicals, registration

2.5. Értékelés

A regisztrációs dokumentumokat az ECHA és a tagállamok illetékes hatóságai fogják értékelni. Minden regisztráció átesik egy teljességi vizsgálaton. Az ECHA vállalja a regisztrációs dokumentumok több, mint 5%-ának megfeleléségi vizsgálatát annak érdekében, hogy:

- felmérjék, hogy az ipar által benyújtott információk elegendők-e; vagy
- további információk szükségesek-e.

Ha új információk szükségesek, akkor az ECHA vizsgálati javaslatokat tesz közzé.

A REACH előírja, hogy a tagállamok hozzanak létre illetékes hatóságot az anyaglisták értékelésének elvégzésére. Ezek az értékelések eredményezhetnek engedélyezést, helyettesítést, korlátozást vagy a további követelmények megszűnését.

A tagállamok felelősek a REACH végrehajtásáért. Az Európai Bíróságon eljárás indítható a következő jogi személyek ellen:

- Az anyagok gyártása, importálása, értékesítése, szállítása vagy felhasználása megfelelő regisztráció nélkül történik;
- Egy veszélyes anyag felhasználása az engedély vagy korlátozás feltételein kívül történik;
- A szükséges információkat nem biztosítják a szállítói láncban felfelé és lefelé;
- Nem teljesítik a tájékoztatásra vonatkozó egyéb kötelezettségeiket;
- Nem teljesítik a javaslatok alkalmazásának kötelezettségét; és
- Nem teljesítik az együttműködési és az információszolgáltatási kötelezettségeket.

2.6. Engedélyezés

A REACH előírja a gyártók és importőrök számára, hogy az SVHC-k (azaz karcinogének, mutagének, reprodukciós toxicitású anyagok,

A REACH - Útmutató az Európai Acélipar számára EUROFER kiadvány alapján összeállította: Hevesiné Kővári Éva ISD Dunaferr ZRT

perzisztens, bioakkumulatív, toxikus anyagok, nagyon perzisztens és nagyon bioakkumulatív anyagok, hormonrendszert károsító anyagok) folyamatos használata esetében engedélykérelmet nyújtsanak be.

Az engedélyezés feltételeinek megfelelő SVHC-k felkerülnek egy jelöltlistára, amit a REACH XIV. melléklete tartalmaz. Jelenleg körülbelül 900 SVHC van, és várható, hogy a REACH további 600 SVHC-t fog azonosítani a következő 11 évben.

Az engedélyezési folyamat azonban évente csak 20-25 SVHC-t képes kezelni, ezért a Bizottság az engedélyköteles anyagok listáján szereplő anyagokat sorrendbe fogja állítani. Amint határozat születik arról, hogy egy anyag felkerüljön a XIV. melléklet listájára, az ECHA meghatároz egy „lejárati időt” ami után tilos az anyag felhasználása – kivéve, ha azt engedélyezték.

Az adott felhasználásra vonatkozó engedélykérelmet a lejárati idő előtt legalább 18 hónappal kell benyújtani.

Használati engedély csak akkor adható egy SVHC-re, ha nincsen az anyagnak helyettesítési lehetősége, és ha a kérelem benyújtója be tudja mutatni az anyag lényeges tulajdonságainak ellenőrzését a Kémiai Biztonsági Jelentésnek megfelelően.

Ha megfelelő kontrollt nem tudnak felmutatni, az engedély akkor adható meg, ha az anyag használatának társadalmi-gazdasági előnye túlsúlyban van az anyag emberi egészségre, vagy környezetre gyakorolt hatásával szemben.

Ha az engedélyt megadják, az csak korlátozott időtartamra szól, és a helyettesítési terv elfogadásától függ.

2.7. Korlátozás

A rendelet lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy az anyagok forgalomba hozatalával és használatával kapcsolatosan korlátozásokat javasoljanak, ahol az emberi egészségre és a környezetre gyakorolt hatás elfogadhatatlan kockázatot jelent. A korlátozási folyamat vonatkozhat az anyagokra önmagukban, a készítményekre és árucikkekre is. A korlátozás lehet „részleges” (adott felhasználásra) vagy „teljes”. A korlátozási dokumentációkat a nemzeti illetékes hatóság, vagy az ECHA készíti.

2.8. Az anyagok osztályozása és címkézése

A REACH a regisztrálók számára előírja, hogy értékeljék az anyagokat, és határozzák meg, hogy azok megfelelnek-e az emberi egészségre és a környezetre veszélyes anyagok osztályozási kritériumainak. A regisztráció részeként benyújtandó technikai dokumentációnak tartalmaznia kell osztályozási és címkézési javaslatokat is.

A REACH rendelettel párhuzamosan az EU tervezi a *Vegyai anyagok osztályozásának és címkézésének globálisan harmonizált rendszere (GHS)* bevezetését. Az EU GHS a veszélyes anyagokról szóló irányelv (67/548/EGK) és a veszélyes készítményekről szóló irányelv (99/45/EK) osztályozási és címkézési rendelkezései helyébe fog lépni.

3. A REACH alkalmazása az acéliparban

3.1. EUROFER klaszterek létrehozása

Az EUROFER terve, hogy kis méretű, jól kezelhető klaszterekben fognak a dolgozni az acélipari szakemberek. A klaszterek hasonló érdekű acélgyártók csoportjaiból állnak majd, akik együtt dolgoznak a REACH végrehajtásán.

Minden klaszter feltérképezi saját vas és acél felhasználását, majd ezt felhasználva létrehoz egy fejezetet a felhasználásokról a REACH technikai dokumentációhoz. Meg kell határozni, hogy az Integrált vas és acél klaszter valamely tagja akar-e vezető regisztrálóként tevékenykedni a Fe SIEF-ben.

Annak érdekében, hogy az Eurofer segítse a tagjait a REACH végrehajtásában és a munka-klasztterekkel kapcsolatos nehézségek leküzdésében, elindította saját REACH Fórumát, amely a következőkből áll:

- REACH HELPDESK kialakítása az acéllal kapcsolatos ügyekben;
- REACH Klaszter munkacsoport – folyamatos belső fórum biztosítása:
 - közös gondok megbeszélésére, ahol szükséges,

- az európai acélipar konszenzusának kidolgozása a REACH rendelettel kapcsolatos ügyekben,
- a munkák dupla elvégzésének elkerülése,
- a meglévő adatok azonosítása,
- a kutatások és tanulmányok kiemelése a költségek megosztása érdekében és/vagy későbbi felhasználás érdekében.
- REACH Végrehajtási munkacsoport – folyamatos külső fórum biztosítása:
 - fókuszpont a vas és egyéb acéllal kapcsolatos konzorciumok külső érdekeltjeivel való kapcsolathoz,
 - közös problémák megbeszélése nem-EUROFER érdekeltjeekkel a vas és acél területein, és ahol szükséges, egy globális vas- és acélipari konszenzus kidolgozása,
 - a vas és egyéb acéllal kapcsolatos munkák duplikációinak elkerülése,
 - a vas és egyéb acéllal kapcsolatos anyagok meglévő adatainak azonosítása,
 - a kutatások és tanulmányok költségeinek megosztása.

Emellett az EUROFER-t felkérték a vassal kapcsolatos emberi egészségre és a környezetre való hatások adatainak összegyűjtésére. Ezek a projektek a fémes vas, a vasoxid, és a szerves vasvegyületek adatait fogják elemezni.

3.2. Regisztráció az acélszektorban

Az acéltövezetek sem az anyag, sem a készítmény definíciójába nem illenek bele. A REACH az acél és egyéb fémes ötvözeteket „különleges készítményeknek” ismeri el.

Az Európai Bizottsággal együtt az EIMAG kidolgozott egy útmutatót készítmények és speciális készítmények vonatkozásában, valamint egy útmutatót a speciális készítmények csoportosításáról. Ezek a dokumentumok majd véglegesítésük után kerülnek fel a honlapra.

A különleges készítmény státusz azt jelenti, hogy az acélokban és vasötvözetekben előforduló anyagokat kell regisztrálni, nem pedig az acélokat vagy vasötvözeteket magukat.

A REACH nem engedélyezi az ötvözetek regisztrálását. Az acélgyártók és acélimportőrök által regisztrálandó anyagok közé tartozik például a Fe, Si, Mn, P, S Ni, Cr, Mo, Cu, Sn, Al, stb.

Az acélgyártók és acélimportőrök által regisztrálandó legtöbb anyag a legmagasabb mennyiségi tartományba fog tartozni (azaz évi 1000 tonna felett), amelyhez teljes REACH adatállomány

szükséges. Ezeket a regisztrációkat a 2010-es határidő előtt kell elvégezni.

Az acél és egyéb fém félkész termékek különleges figyelmet igényelnek ott, ahol ezek a termékek már nem készítmények, hanem árucikkek.

Az árucikkekben előforduló anyagokról szóló útmutató nem tartalmazza a félkész termékek definícióját. Minden ipari szektornak az árucikk REACH szerinti meghatározását és a hivatalos útmutató dokumentumokban megadott kiegészítő kritériumokat kell alkalmaznia.

Az útmutató végleges változata még várat magára, legmegelőbbnek jelenleg az tűnik, ha a nyersötvözet termékeket (fémtablák, öntecsek) készítménynek tekintjük. Ebből adódik, hogy az importőrök felelősek az importált acél minden összetevőjének regisztrálásáért.

A nyersötvözet termékekből továbbfeldolgozással nyert acél és egyéb fém félkész termékek minden bizonnyal árucikknek tekintendők majd.

Az acélokban előforduló anyagok mellett az acélgártók és importőrök kötelezhetők egyéb anyagok regisztrálására is. Az acélgártóknak kötelező lesz regisztrálni az importált ötvöző anyagokat és fémeket, melyeket bevonatokhoz használnak, bizonyos korróziógátló anyagokat, egyéb nyersanyagokat, gyártásközben keletkező un. „közbenső anyagokat” – és ha forgalomba hozzák őket, akkor a melléktermékeket is. Például, az acél sósavval történő maratása közben termelt vas-kloridot az acélgártónak regisztrálnia kell, ha azt forgalomba hozza, és termékként árusítja.

Ha egy társaságnak regisztrálási kötelezettsége van, meg kell fontolni az adott anyag konzorciumához, klaszteréhez való csatlakozást – az EUROFER honlapon megtalálhatók ezek elérhetőségei.

3.3. Engedélyezés az acélszektorban

Az acélszektorban az engedélyköteles anyagok közé tartozhatnak a következők:

- Króm vegyületek (Cr VI)
- Oldható nikkellal vegyületek
- Benzol, és néhány kokszolási melléktermék

Ha egy acéltársaság olyan anyagot használ, amely megfelel az engedélyezési kritériumoknak, az jó hatással lehet a működés folyamatosságára.

Egy anyag használata akár megakadályozhatja az engedélyezést, vagy az engedélyben korlátozhatják a felhasználás feltételeit, vagy a magas expozíció jelentős ellenőrzési költségeket okozhat.

Más esetekben azonban az anyagot visszavonhatják a piacról, és egy kevésbé megfelelő és kevésbé hatékony anyaggal helyettesíthetik.

Bizonyos engedélyköteles anyagok csak kisebb összetevőként vannak jelen az alkalmazott vegyi anyagokban, ilyenek pl. a hengerlési olaj, vagy az elektrolitok.

3.4. Továbbfelhasználók tevékenységei az acélszektorban

A továbbfelhasználók számára az első lépés a meglévő információk összehangolása az anyagokról önmagukban, készítményekben felhasználva, vagy árucikkekben felhasználva. Általános gyakorlat, hogy egy cégen belül több különböző helyről kell gyűjteni ezeket az információkat.

Az információk lehetnek: kémiai elemzések, melyeket azért gyűjtöttek össze, hogy megfeleljenek a kémiai reagensekről szóló irányelv követelményeinek, vagy lehetnek környezetvédelmi adatok, beszerzési adatbázisok, az anyagokkal és készítményekkel kapott biztonsági adatlapok, a szállítók által biztosított technikai adatlapok, a csomagoláson található címkék, kockázatelemzések, stb.

Ezen adatok összegyűjtésénél számos kérdésre kell választ adni, ide tartoznak a következők:

- Milyen mennyiségben vásárolják ezeket az anyagokat?
- Mi a megvásárolt anyagok és/vagy készítmények „tervezett felhasználása”?
- A beszállító regisztrálja-e ezeket az anyagokat?
- Az anyagokat az EU-ban gyártják, vagy importálják-e?
- Az Ön szervezete gyárt/importál-e anyagokat?
- Ha igen, akkor az Ön szervezete titkosan akarja-e regisztrálni a tervezett felhasználást?
- Melyek gazdaságilag elemezve Önöknél a legfontosabb anyagok és/vagy készítmények?
- A felhasznált anyagok között van-e SVHC?
- A felhasznált SVHC engedélyköteles-e, vagy korlátozás alá kerül-e?
- Létezik helyettesítő anyag a használt SVHC helyett?
- Az Ön szervezete továbbfelhasználó-e?
- Az Ön szervezete milyen adatokkal rendelkezik a használt anyagok és/vagy készítmények emberi és/vagy környezeti ex-

pozíciójáról, amelyek segíthetik a gyártót és/vagy beszállítót a regisztrációban?

- Vannak-e titkossági megfontolások az anyagok vagy a készítmények felhasználásával kapcsolatban?
- Ha vannak titkosságra vonatkozó megfontolások, akkor az Ön szervezete akarja-e tájékoztatni az ECHA-t, és elvégezni e felhasználás CSA-ját?

A gyártók és importőrök kérhetnek információkat a továbbfelhasználóktól a regisztrációs dokumentáció elkészítéséhez, és az expozíciós forgatókönyvek kidolgozásához. Ha egy DU megfelelő információkat biztosít a gyártónak/importőrnek az expozíciós forgatókönyv (*Exposure Scenario = ES*) kidolgozásához, akkor a gyártó/importőr köteles azt a felhasználást jelezni a regisztrációs dokumentációban (kivéve, ha a beszállító be tudja mutatni, hogy a megfelelő ellenőrzést nem lehet elérni ésszerű, költség-hatékony kockázatkezelési intézkedésekkel, és emiatt úgy dönt, hogy nem támogatja az anyag e módon történő használatát).

Ha egy beszállító visszautasítja egy anyag adott használatának előzetes regisztrációját, a továbbfelhasználó közvetlenül az ECHA-nak is bejelentheti érdeklődését az anyag iránt.

Az ECHA ezt az anyagot közzéteszi a honlapján, és a potenciális regisztráló kérésére az ECHA megadja a DU-k elérhetőségeit.

Kereskedelmi okokból a DU határozhat úgy, hogy az anyag további felhasználását titokban tartja, arról nem tájékoztatja a beszállítót. Ez esetben a DU-nak lehetősége van erről tájékoztatni az ECHA-t, és elvégezni a saját kémiai biztonsági értékelését a használatra vonatkozóan. (Ez a lehetőség költséges és időigényes lehet.)

A tagállamok illetékes hatóságai és az Európai Vegyianyag-ügynökség igyekeznek biztosítani, hogy a továbbfelhasználók feleslegesen ne végezzenek előzetes regisztrációkat.

Azt szeretnék, hogy ha egy DU a jövőben valamikor majd gyártani, vagy importálni szeretne egy anyagot, akkor előzetes regisztrációja ne a 2008. június 1. és 2008. november 30. közötti időszakban legyen.

A DU benyújthat egy későbbi előzetes regisztrációt, amennyiben ezt az anyag első gyártásától vagy behozatalától számított hat hónapon belül teszi meg, és nem később, mint 12 hónappal az adott (2010. december 1., 2013. június 1. és 2018. június 1.) bevezetési határidő előtt. Ezt a lehetőséget a REACH 28. cikke (6) bekezdése részletezi.

Fontos megjegyezni, hogy néhány gyártó és importőr dönthet úgy, hogy nem regisztrálják az anyagaikat. Az anyagok forgalomból történő kivonása történhet a regisztráció magas költsége miatt, vagy azért, mert bizonyos anyagok engedélykötelesek, vagy korlátozás alá tartoznak. Ezért fontos, hogy a továbbfelhasználók egyeztessenek a gyártókkal/importőrökkel, és megismerjék szándékaikat a REACH rendeletnek való megfelelést illetően.

4. A REACH bevezetésétől várható eredmények

A REACH rendelet korszerűsíti a vegyi anyagokra vonatkozó, korábbi jogi keretrendszer. A REACH bevezetésével és alkalmazásával fontos ismeretek gyűlnek össze a veszélyes anyagok mennyiségéről, felhasználásáról, és az általuk okozható veszélyekről.

Várhatóan sok eddig használt, és az egészségre rendkívül káros anyagok használatát, forgalmazását meg is tiltják majd, valamint a veszélyes anyagok használatának pontos szabályai is megállapításra kerülnek.

„Az információ hatalom” – mondják. A REACH információk birtokában és ezen információk alapján várható intézkedések hatására egy egészségesebb európai jövő képe vetíthető elénk.